

Описано засоби боротьби та запобігання з цим правопорушенням як в межах нашої країни, так і на прикладах Росії та Казахстану.

Ключові слова: групи смерті, доведення до самогубства, Кримінальний Кодекс України.

Резюме

Bolgov P.O. Группы смерти - киберпреступность нового уровня.

В статье рассмотрена проблематика такого уголовного преступления, как доведение до самоубийства через соцсети. Даны примеры так называемых «групп смерти», которые реализовали свою преступную деятельность как в пределах Украины, так и за рубежом. Описаны средства борьбы и предотвращения этих правонарушений как в пределах нашей страны, так и на примере России и Казахстана.

Ключевые слова: группы смерти, доведение до самоубийства, Уголовный Кодекс Украины.

Summary

Bolgov R. Death groups – new cyber crime.

The article deals with a criminal offense as suicide through social networks. Examples of so-called «death groups» that have realized their criminal activity both within Ukraine and abroad are considered. The means of struggle and prevention of this offense are described both within our country, and on an example of Russia, Kazakhstan.

Key words: death groups, suicide attempts, Criminal Code of Ukraine.

УДК 343.985.7

І.О. ВАЩЕНКО

Ірина Олександрівна Ващенко, асистент кафедри Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ

Криміналістична характеристика як наукова абстракція має не тільки теоретичне значення, а й практичну цінність. Не зважаючи на довготривалу дискусію стосовно криміналістичної характеристики злочинів, дискусійними залишаються питання про її структуру й характеристику основних елементів. Це стосується повною мірою й криміналістичних характеристик окремих видів злочинів, також і стосовно злочинів у сфері обігу наркотиків.

Проблемам криміналістичної характеристики злочинів приділялась увага вченими-криміналістами. Це, зокрема: Р.С. Белкін, В.П. Бахін, В.І. Громов, А.В. Дулов, В.Є. Коновалова, О.М. Колесніченко, І.М. Лузгін, В.О. Образцов, В.Г. Танасевич, Б.М. Шавер, І.М. Якімов, М.П. Яблоков та ін. Так, питанням розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів присвячені роботи: С.А. Данильяна, О.А. Єсіної, В.А.Коханова, О.В. Кузнєцова, Т.Б. Куликової, О.В. Одерія, А.М. Поляха, С.А. Роганова, О.Ю. Самохіна, А.В. Сивачева, В.С. Фоменка, А.М. Щукіна та ін.

Метою статті є криміналістична характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Завданням є з'ясування змісту, особливостей та кола елементів, які входять до криміналістичної характеристики зазначених злочинів.

Криміналістична характеристика злочинів складається з низки елементів. З моменту появи розглянутого поняття в літературі цьому питанню приділялося дуже багато уваги. Якщо звернутися до тлумачень цієї категорії, що знайшли своє місце в роботах із методики розслідування окремих видів злочинів, то можна помітити, що більшість криміналістів називають серед найважливіших її структурних елементів: дані про спосіб вчинення злочину; дані про характерні сліди, що залишаються на місці злочину; обстановку вчинення злочину; предмети посягання; осіб, що вчиняють злочини; особистість потерпілого; типові кримінальні ситуації; слідчу ситуацію; характерні мотиви та ін.

Така різноманітність думок з приводу структури криміналістичної структури злочинів дає змогу зробити висновок про те, що в ряді випадків авторами взагалі не встановлюється обмеження за її обсягом, змістовною й функціонально спрямованістю елементів, які включаються до неї, оскільки до неї включаються елементи як за криміналістичними, так і за кримінально-правовими, кримінально-процесуальними і кримінологічними ознаками¹, або структура лімітується мінімальним переліком таких елементів, що складаються з даних про властивості суб'єкта злочину, особливості способу його вчинення і своєрідність обстановки злочинного посягання².

Тому для визначення кола елементів криміналістичної характеристики злочинів необхідно, як зазначає В.В. Тіщенко, дотримуватися принаймні таких умов: а) перша: набір її елементів повинен бути системним, що забезпечує повноцінне функціонування розглянутого поняття й відбиває основні закономірності у механізмі такого функціонування; б) друга: виділені елементи повинні мати здатність нести інформацію про зміст і значення слідів – відображень і механізм їхнього утворення, відбивати можливості побудови моделі події в цілому чи окремих її елементів при дефіциті інформації, щодо окремих обставин, особливостей взаємозв'язку і відносин між ними, показувати таким чином шляхи та засоби пізнання розслідуваної події³.

Проаналізувавши існуючі точки зору щодо змісту та структури криміналістичної характеристики, можна виділити такі її основні елементи стосовно злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: відомості щодо предмета злочинного посягання, способи вчинення злочинів, особу злочинця, типові сліди злочину й обстановку вчинення злочинів. Зазначені елементи взаємопов'язані прямо чи опосередковано, мають кореляційні зв'язки, а дані узагальнення слідчої практики та кримінальних проваджень є підґрунтям для встановлення такої залежності, що в кінцевому результаті є основою побудови оптимальної та ефективної методики розслідування⁴.

У криміналістичному аспекті предмет безпосереднього посягання – це матеріальні утворення. Останніми можуть бути найрізноманітніші фізичні тіла, речі й предмети органічного та неорганічного походження, які виступають матеріальним виразом суспільних відносин. Предметом безпосереднього посягання у криміналістичному плані може бути і людина, тобто її тілесна організація, що розглядається як фізико-біологічна система, яка може вступати у різні взаємодії, відображати себе у матеріальному середовищі⁵. Для криміналістичної характеристики предмет злочинного посягання важливий як слідоутворюючий об'єкт, що дає змогу будувати версії про механізм слідоутворення, вид слідів на взаємодіючих об'єктах (злочинці, обстановці місця події). Такий підхід до предмета безпосереднього посягання створює передумови використання типових слідчих ситуацій для побудови методики розслідування конкретного злочину.

Предметом злочинного посягання досліджуваної категорії злочинів відповідно до чинного кримінального законодавства є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори. Визначення поняття наркотичних засобів та їх переліку законодавець сформулював у Законі України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» від 8 липня 1999 року. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин (далі – Перелік) також затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 з відповідними змінами. До відповідного переліку наркотичних засобів аналоги не віднесені.

Наркотичними засобами (ст. ст. 305–309, 313–320 КК України) є речовини природного (рослини) або синтетичного (препарату) походження, які у разі зловживання ними становлять небезпеку для здоров'я населення. Як наркотичні засоби в Україні широке розповсюдження отримали: декстраморамід, декстрапроксифен, діаморфін (героїн), метадон, морфін, пентазоцин, петідін та ін. Особливу небезпеку являє собою поява нових синтетичних наркотичних засобів. Широке розмаїття наркотичних засобів зумовлює наявність великої кількості підходів до їх класифікації: окремі автори нараховують до 12 підстав до їх систематизування⁶. Найбільш розповсюдженим у криміналістичній літературі є поділ наркотиків залежно від джерел їх походження на рослинні (природні) та синтетичні наркотичні засоби. Окремо можна виділити підклас напівсинтетичних наркотичних засобів⁷.

Психотропні речовини (ст. ст. 305–309, 313–315, 317–320 КК України) – це матеріальні об'єкти, що виникли в результаті хімічних процесів та введені до спеціального реєстру, оскільки зловживання ними становить небезпеку для здоров'я населення. Прекурсори (ст. ст. 305, 306, 311, 312, 318, 320 КК України) не є наркотичними препаратами, це речовини та їх солі, що внесені до спеціального реєстру, оскільки використовуються в процесі виробництва та виготовлення наркотичних засобів, а також психотропних речовин. До Переліку як прекурсори, зокрема, внесені: ацетон, етиловий ефір, сірчана кислота, соляна кислота та інші.

Аналоги наркотичних і психотропних речовин (ст. ст. 305–309, 313–315, 317, 320 КК України) – заборонені до обігу на території України речовини синтетичні чи природні, не включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, хімічна структура та властивості яких подібні до хімічної структури та властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких вони відтворюють⁸.

Останнім часом привертає увагу громадськості поява так званих курильних сумішей або трав'яних ароматизованих сумішей, міксів, спайсів, оскільки в них у великій кількості присутні синтетичні канабіноїди, які викликають психічні розлади та становлять потенційну загрозу для здоров'я людини⁹.

Одним із центральних елементів криміналістичної характеристики є спосіб вчинення злочину. У криміналістичній літературі дискусійними залишаються питання стосовно способу вчинення злочину і його структури. Цьому питанню приділялася увага такими вченими, як В.П. Колмаковим, Г.М. Мудьогіним, О.М. Колесніченком, Г.А. Густовим та іншими науковцями. З урахуванням вищезазначених дискусій, ми дійшли висновку що дані про спосіб вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів виступає основою для: а) висування версій; б) планування та організації розслідування; в) вибору оптимального шляху розслідування; г) прогнозування механізму вчинення злочину; д) розробки заходів попередження злочинів¹⁰.

Переважає кількість досліджуваних злочинів, як правило, вчиняються з попереднім приготуванням. Дії з підготування злочину включають: вибір місця для зберігання наркотиків; вибір об'єкта для їх збуту; роз-

робку плану вчинення злочину; підбір співучасників у розподілі ролей. Дії щодо безпосереднього вчинення аналізованих злочинів диференціюється на декілька різнопланових способів, що утворюють самостійні склади злочинів: незаконне виготовлення, придбання, у тому числі шляхом розкрадання, крадіжок; зберігання, перевезення, пересилка, збут наркотичних засобів; контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Особливістю незаконного обігу наркотичних засобів є те, що окрема злочинна діяльність (наприклад, незаконне виготовлення, контрабанда і придбання) може бути як самостійною, так і паралельною, пов'язаною воєдино підсистемою¹¹. При цьому, на думку В.С. Фоменка, слід врахувати, що більшість злочинів розглядуваної категорії є продовжуваною і має, як правило, організований характер, коли кожне окреме діяння (виготовлення, зберігання, збут тощо) є лише окремою ланкою в загальному ланцюжку злочинів, учинених різними особами в різних місцях і в різний час. При цьому переважна більшість способів учинення наркозлочинів спрямована зрештою на отримання максимального можливого прибутку та наступну легалізацію доходів, отриманих злочинним шляхом¹², що, у свою чергу, утворює окремий склад злочину, передбаченого ст. 306 КК України.

Не менш важливим є наступний елемент криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних з обігом наркотичних засобів – це слідові картини. Типові сліди злочину є важливою інформаційно-змістовною ланкою між всіма елементами криміналістичної характеристики злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів. Завдяки цьому елементу формується доказова база стосовно вчиненого злочину та будуються слідчі версії. Правильна оцінка «слідової картини» допомагає створити основи для найбільш швидкого розпізнання того чи іншого способу вчинення злочину за окремими ознаками. Учinenня злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів призводить до виникнення безлічі найрізноманітніших слідів, що поряд з іншими джерелами інформації дають змогу не тільки правильно кваліфікувати вчинене, а й вибирати засоби і методи для розкриття та розслідування цих злочинів¹³. Дані про сліди й одержувані у зв'язку з цим інформації є необхідною умовою забезпечення всебічного, повного, об'єктивного дослідження обставин розслідуваного злочину.

«Слідова картина», як елемент криміналістичної характеристики злочину, являє собою сукупність джерел матеріальних та ідеальних відображень, що відображаються в матеріальному середовищі внаслідок його вчинення. Отже, слідові картини злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів – це сукупність абстрагованої інформації про типові матеріальні й ідеальні сліди-ознаки даного злочину, характерні для певних способів зазначеної категорії злочинів, що знаходяться у кореляційній взаємозалежності між особистістю злочинця і предметом посягання¹⁴.

У зв'язку з цим, на наш погляд, типові «слідові картини» злочинів, що розглядаються, доцільно досліджувати та класифікувати за способами їх учinenня¹⁵. Саме через спосіб, головним чином, і виявляється процес злочинного акту. Таким чином доцільно типові сліди незаконного обігу наркотичних засобів поділити на кілька груп: 1) сліди виготовлення, вирощування наркотичних засобів; 2) сліди зберігання, перевезення, збуту й придбання наркотичних засобів; 3) сліди порушення правил виробництва, придбання, обліку, зберігання, відпуску, перевезення або пересилання наркотичних засобів; 4) сліди споживання наркотичних засобів; 5) сліди впливу наркотичних засобів на організм людини та ін; (8, Грачев).

Не менш важливим є такий елемент криміналістичної характеристики, як дані про особу злочинця. Значення та врахування ознак особи злочинця може надати істотну допомогу в розкритті та розслідуванні злочинів та запобіганні злочинних проявів. Слід відмітити, що проблема криміналістичної характеристики особи злочинця для методики розслідування злочинів зазначеної категорії злочинів є першочерговою та потребує постійної уваги з боку доктринального дослідження. Це пояснюється динамікою розвитку суспільства в цілому і особи як його складової частини: з неминучим розвитком суспільства змінюються цінності, криміналізуються і декриміналізуються діяння, що в свою чергу змінюють і характер особистості.

Криміналістику і методику розслідування злочинів зокрема цікавлять такі дані про особу злочинця, які вказують на закономірні зв'язки між нею та учиненим злочином, виявляються зовні в різних слідах.

На думку деяких авторів, спосіб і обстановка вчинення наркозлочинів перебувають у прямій залежності від якостей особи. У зв'язку із цим комплекс ознак осіб, які вчиняють ці злочини, становлять соціально-демографічні, виробничо-побутові, соціально-правові характеристики, а також окремі психофізичні ознаки осіб. У спеціальній літературі пропонуються також інші ознаки осіб, причетних до наркозлочинів: відомості про уміння та навички, медичні характеристики¹⁶.

Злочинна діяльність, пов'язана з незаконним обігом наркотиків, утворює глибоко законспірований ланцюжок дій осіб, які пов'язані між собою і здійснюють протиправний рух наркотичних засобів від джерела (виготовлення, придбання та ін.) до споживачів – наркоманів. У зв'язку із цим характеристики особи злочинця необхідно розглянути у співвідношенні з певними етапами такої діяльності. Так, за класифікацією, запропонованою В.М. Шевчуком, до осіб, які беруть участь у незаконному обігу наркотичних засобів, належать: виробники, розповсюджувачі, розкрадачі, перевізники, споживачі наркотиків, організатори злочинних угруповань. Слід зазначити, що у практиці правоохоронної діяльності зазначається тенденція до поетапної зміни «рольових» функцій, коли споживач з часом стає дрібним збувальником наркотиків.

Деякі вчені розглядають особу злочинця у сфері незаконного наркообігу, виходячи з їх особистісних характеристик, масштабу злочинної діяльності, ступеня її стійкості, мотивації, рольовій функції, входження в організовану структуру або заняття індивідуальним дрібним наркобізнесом. Так, виділяють наступні типи особистості: а) крупні наркоділки; б) рядові учасники злочинних груп та «челядь» лідерів (охорона і т.п.);

в) особи, які вирощують рослини, що містять в собі наркотики; г) збирачі дикоростучих рослин, що містять в собі наркотики; д) збувальники-професіонали; е) наркомани.

Єдину характеристику особи злочинця навряд чи можна скласти, оскільки між виготовленням наркотичного засобу і його вживанням наркоманом розташовується мережа посередників, що займаються: а) виробництвом; б) відправленням; в) перевезенням; г) отриманням; д) реалізацією.

З урахуванням викладеного можна виділити наступні, найбільш характерні види злочинців у сфері незаконного наркообігу: **1) виробники; 2) скупники-оптовики; 3) збувальники-професіонали; 4) перевізники; 5) «споживачі наркотиків» 6) «наркомани».** Сфера незаконного обігу наркотичних засобів представлена не тільки одинаками, які самостійно виготовляють, купують, споживають і збувають наркотики, а й організованими групами. Висока вартість наркотичних засобів на нелегальному ринку, порівняно малі витрати, необхідні для їх виготовлення, наявність стабільного ринку збуту наркотиків зумовлюють зв'язок злочинів, пов'язаних з виготовленням, зберіганням і збутом наркотиків, з організованою злочинною діяльністю¹⁷.

Вчинення кожного злочину супроводжується певним комплексом реалій дійсності, котрі безпосередньо або опосередковано впливають на всі етапи реалізації злочинного діяння. Кожен злочин, його підготовка, вчинення й приховання здійснюються в тій чи іншій обстановці, у тих чи інших умовах, що здатні впливати на інші елементи криміналістичної характеристики. Саме обстановка злочину, як комплексна категорія, що включає до свого складу ряд взаємопов'язаних елементів, дає змогу формувати цілісне сприйняття сукупності умов, у котрих відбувався злочин.

Характерною ознакою обстановки вчинення наркозлочинів є те, що важливе значення мають не тільки обставини, які супроводжували його вчинення, а й ті, що передували йому, і ті, що виникли після його вчинення¹⁸. До основних криміналістично значимих ознак обстановки злочинів належать місце й час їх учинення, що має серйозне значення для їх своєчасного і якісного розкриття та розслідування. Незаконне виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, збут або контрабанда наркотичних засобів учиняються активними діями суб'єкта в конкретному місці, у певний час із застосуванням різних засобів, унаслідок чого утворюються специфічні сліди. Розглянуті злочини вчиняються здебільшого в обстановці, що забезпечує конспірацію незаконних операцій з наркотичними засобами. Говорячи про просторово-часову характеристику злочинних дій даної категорії, необхідно зазначити, що вони, як правило, учиняються в різних місцях, нерідко значно віддалених один від одного й у різний час. Обстановка, що складається після вчинення злочину, характеризується здебільшого повним або частковим зникненням слідів злочину. Відбуваються зміни й знищення матеріальних слідів злочину у місцях учинення злочину під впливом зміни або виникнення нових умов і обставин, які можуть мати як об'єктивний, так і суб'єктивний характер¹⁹.

Криміналістична характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів не вичерпується наведеним визначенням та описом її елементів і потребує подальшого наукового розроблення, аналізу та постійної уваги з боку доктринального дослідження.

¹ Гавло В.К. К вопросу о криминалистической характеристике преступлений / В.К. Гавло // Вопросы повышения эффективности борьбы с преступностью: сб. науч. трудов. – Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1980. – С. 113–124.

² Танасевич В.Г. Значение криминалистической характеристики преступлений и следственных ситуаций для методики расследования / В.Г. Танасевич // Актуальные проблемы советской криминалистики: сб. науч. трудов. – М., 1980. – С. 83–89.

³ Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: моногр. / В.В. Тищенко // Одеська національна юридична академія. – О. : Фенікс, 2007. – С. 59.

⁴ Аленин Ю.П. О структуре методики расследования преступления / Ю.П. Аленин // Юридична освіта і правова держава: зб. наук. праць. – О.: Астропринт, 1997. – С. 244–249.

⁵ Смирнов І.В. Деякі пріоритетні напрями удосконалення боротьби з наркобізнесом і наркоманією в Україні / І.В. Смирнов // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Х., 2004. – Вип. 28. – С. 3–12.

⁶ Самохін О.Ю. Зміст криміналістичної характеристики незаконного обігу наркотичних засобів / О.Ю. Самохін // Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка: Юридичні науки. – 2004. – № 60–62. – С. 47–50.

⁷ Взрывчатка и наркотики: Особенности назначения экспертиз: Пособие для следователей и оперативных работников / М.А. Михайлов, В.С. Позий. – Симферополь: ДОЛЯ, 2002. – С. 56.

⁸ Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15 лютого 1995 р. № 60/95-ВР : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>

⁹ Шепітько В.Ю. Розслідування злочинів корупційної спрямованості: наук. – практ. посіб. / В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель. – Х.: Харків юрид., 2013. – С. 3.

¹⁰ Зуйков Г.Г. Криминалистическое учение о способе совершения преступлений / Г.Г. Зуйков // Социалистическая законность. – 1971. – № 1. – С. 42–56.

¹¹ Настільна книга слідчого: наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів / М.І. Панов, В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова та ін. – 2-е вид. – К.: Вид. дім «Ін. Юре», 2007. – 728 с.

¹² Фоменко В.С. Расследование преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических средств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / В.С. Фоменко. – М., 2007. – С. 28.

¹³ Криміналістика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.Ю. Шепітько. – К.: Ін Юре, 2010. – С. 331.

¹⁴ Кулеха І. Кодеїнове божевілля : в Україні частішають випадки немедичного вживання ліків / І. Кулеха // Юрид. вісник України. – 2012. – № 33. – С. 12–13.

¹⁵ Кахановский Ф.Н. Обнаружение и выделение синтетических каннабиноидов, содержащихся в некоторых курительных смесях / Ф. Н. Кахановский, О.А. Посильский, Н.В. Шальга // Криміналіст. вісник. – 2010. – № 1 (13). – С. 155–161.

¹⁶ Майоров А.А. Криминологическая характеристика лиц, связанных с незаконным оборотом наркотиков / А.А. Майоров // Российский следователь. – 2009. – № 2. – С. 23.

¹⁷ Предупреждение, выявление и расследование преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотиков, совершенных на территориях нескольких государств-участников СНГ: пособ. / А.А. Куприянов, О.Е. Третьяков, В.А. Верещагин и др. – М.: ВНИИ МВД РФ, 2005. – С. 155.

¹⁸ Таркова С.А. Феномен музыки и ее влияние на человека (доксографические суждения): моногр. / С.А. Таркова. – Х.: Нове слово, 2011. – С. 84–96.

¹⁹ Сергатию М.О. Характеристика злочинних груп, що займаються незаконним обігом наркотиків / М.О. Сергатию // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. – 2003. – № 3. – С. 246–249.

Резюме

Ващенко І.О. Особливості криміналістичної характеристики злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

У даній статті здійснено криміналістичну характеристику злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, з'ясовано її особливості та зміст елементів з урахуванням специфіки зазначених злочинів.

Ключові слова: криміналістична характеристика, особливості криміналістичної характеристики, елементи криміналістичної характеристики, наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори, аналоги наркотичних засобів, наркозлочини.

Резюме

Ващенко И.А. Особенности криминалистической характеристики преступлений в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров.

В данной статье осуществлена криминалистическая характеристика преступлений в сфере оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров, выяснены особенности и содержание ее элементов с учетом специфики указанных преступлений.

Ключевые слова: криминалистическая характеристика, особенности криминалистической характеристики, элементы криминалистической характеристики, наркотические средства, психотропные вещества, прекурсоры, аналоги наркотических средств, наркопреступления.

Summary

Vashchenko I. Features of the criminalistics characteristics of crimes in the sphere of trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances of their analogues or precursors.

In this article, a criminalistics characterization of crimes in the sphere of trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances of their analogs or precursors has been made, its features and the content of its elements have been clarified, taking into account the specifics of these crimes.

Key words: criminological characteristics, characteristics of the criminalistics characteristics, elements of the criminalistics characteristics, narcotic drugs, psychotropic substances, precursors, analogues of narcotic drugs, drug offenses.

УДК 343.1(477)

Є.О. ГОВОРУН

Євгенія Олексіївна Говорун, аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ, прокурор відділу прокуратури Харківської області

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ ПРОКУРОРОМ, СЛІДЧИМ СУДДЕЮ, СУДОМ

Вперше нормами чинного Кримінального процесуального кодексу України передбачено право прокурора, слідчого судді та суду встановлювати процесуальні строки у кримінальному провадженні. Проте вказані повноваження є недостатньо оцінені та не повною мірою використовуються у практичній діяльності вказаних суб'єктів.

Аналіз чинного КПК України надає вказівку лише на такі суб'єкти встановлення процесуальних строків, як прокурор, слідчий суддя, суд.

Аналіз слідчої та судової практики дає можливість стверджувати, що орган досудового розслідування також має право встановлювати процесуальні строки під час досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Вивченню проблематики встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим суддею, судом приділено увагу у працях С.О. Заїки, В.Г. Клочкова, Є.Г. Коваленка, Т.Л. Корепанової, О.М. Ларіна, В.Т. Маляренка, О.Р. Михайленка, В.В. Рожнової, В.Т. Томіна, С.Б. Фоміна, Г.В. Юркової, Р.Х. Якупова та інших науковців.